

IX. Ewangelium sw. Matauše s wýkladem.

Od

Pawla Jos. Šafaříka.

(Čteno we shromáždění česko-filologické sekci kral. společnosti nauk dne 1. února 1843.)

Ewangelium podlé sw. Matauše, s wýkladem čili homiliemi svatých otcůw, rukopis pergamenowy w kr. uniwersitni bibliothece XVII. A. 4. we folium stran 396, konec scházi. Psán jest w druhé polowie XIV století, a sice ještě za živobytí císaře a krále Karla IV., tedy mezi 1350—1378, jak z nadpisu nad homilií, kterauž Karel I. 1338 latinsky sepsal a kterauž zde w českém přeložení čteme, dosti patrno, jenž takto zní: »Na toto čtenie mluví slowutný Karel čtvrtý císař římský a král český« (strana 226. a.). Již za přičinu této homilie zaslhuje rukopis bedliwější uwážení českého jazykozpytce; než neméně důležitý jest i sám w sobě w ohledu linguistickém, jako téměř wšickni rukopisowé z onoho věku. Pročež ačkoli již Dobrowský we swé historii literatury o našem rukopisu krátka zprávu podal, wšak nieméně newážil jsem práce přečisti jej opět bedliwěji, a sice s obzwlaštním ohledem na grammatiku.

O obsahu rukopisu řeči šířiti nechci: to toliko připomenu, že přeložení ewangelium od textu jiných samvěkých rukopisůw velmi se dělí, že jest docela nowé, swobodné, wice parafrastické nežli doslowní. Homilie, mimo již dotčenau jedinou od císaře Karla, pocházejí wšecky od známých svatých otcůw jak starších tak i pozdějších: wětší počet jich jest od Jana Zlatoustého a Tomáše z Aquina, mimo to jsou od Origena, Bedy, sw. Řehoře a jiných.

Pravopis odjinud dostatečně znám jest: neboť od obyčejného toho věku málo se různí, wyjma snad, že k *w* zbytečné u přisauwá, swuatý, wuoda, židowué atd. a *g*, když jako *j* zní, s *y* spojuje: žegy t. že-j pro že-je, měgy t. mě-j pro mě-je atd.

Samohlásky, sauhlásky, přehlasování, přesmyknutí, wýsuwky a přísuwky.

o: bieše na polodne.

i místo *u*: pečiješ. naplnije. proměnije. zapojije.

c: nikte, zawérne (amen). (cf. zajisté, jedné atd.) nerozumí jedne mnichów. —

č a *ic* měkké ještě se označuje: na rucě, ečsta, potřeba, měšťanu, hřech, na nozě, sě, zasě. Naproti tomu: modle, leto atd.

n místo *j*: sendeš. — skrže nieň (sic, t. kamen) wejde do sw. města. skrzenžto přide pohoršenie, ješto jděchu mimoň, haněchu jej.

nh: inhed.

o: pro 'nu wiece pokoru. pro 'nu sladkost. do 'né zemie swaté.

e: chemli.

b: pohřesti (místo polhřbsti, wíckrát.) —

i newysuté: písáno jest.

t: telestný (téměř wždy).

j: zajženie. — plewy sejže. — žež z prázného slowa máme wydati poëet.

h: Transfer. potom hohněm to sžehajice. — abyehom sobě sami ohně nezalnietili (nezanietili, srow. rozhlřešiti); aby jieh k wěèsi závisti nerozhnětil.

Jméno statné.

Tw oření a wýznam.

Jehožto já nejsem duostenj třeví nositi (později, np. wyd. 1475=obuwí). — jehožto wětrník jest w rucě jeho (ed. 1475: wějíeka). — paprslky (sic.) — na letnice (pentecoste). — holúbkovým sprostenstwím. ješitenstwie. dobrowolenstwie. rozličenství. rozlièenstwie. ustawičenstwie. pro swé neduehowenstwie (nedostatek pobožnosti). skrownenstwie. přelišenstwie. nesnadenstwie. prospěšenstwie. — bratřice milá (obyčejné osłowně). — do swaté cierkwe (srow. Cerekwice a j.) — wizmy, které jest rozjednání mezi atd. (rozdíl). — hněwati sě na bratra bez příčinka (t. příčiny). — nepřisahati owšem ani na nebi, neb stól buoži jest, ani na zemi, neb podnož jeho noh jest. — widiš drastu w oeè swého bratra; nechat' wynmu drastu z twého oka. — inhed we mžení oka. — jeho stupějí následujice. — dotknuli sě jedno krajiny jeho rúeha. — welikú nedělu tuto mají mistři židowští na sě. — wyprawiv jieh newděstwie. — skrzé dwanádste spytačów poslaných od Mojžieše (spehérów). — jieh neslechetnému zabylstwu. — byli newděčni swým dobródějcom. — pane, zpomanuli smy, že onen ludač, donižd (sie) ještě žiw byl, řekl. — i budu posledci toho člowěka horsí, nežli předei. — ale ktož nemá, towěz snaženstwie, i to což má, towěz kličnost přirozenie, i ta jemu bude odjata. — d'ábel když newidi kličenstwie a spósobenstwie. — podobno jest . . . newodu puščenu u moře, weňž sě weliký národ ryb sebral. — mužobojswo. — mimochod: lehky jítí mimochody. — jestojska (krmie). — od osla, ode psa i od každé němě twáři (animal brutum, wickrát). — plodilas wilstwo s mnohými swými milowníky. — kmetstwie (seneetus), ježto juž poděepie slowe. — skrzé ručest' dobrých skutků. — dojka (kojná). — zeinění (tuzemec, indigena). — dřewo (strom).

S k l o ñ o w á n í.

stupněwé jsú. — mezi pět tisíców člowěků.

Jméno přídavné.

Tворení a wýznam.

racha towěž prázny, jehožto my obecnú řeči muoženy nazvati bezmuozhý. — přidechu k němu jeho mlazší, jakožto letní, jakožto domáci, jakožto bližní, jakožto přítelé, jakožto bratřie; letné a wěrné duše, ježto sě boha bojé; Mojžieš onen twój welmi letný, onen diwný wyprawitel twých děl, ten wěrný w twém domu. — obyčej wlastký na sě uka-zowachu. — napominati nesniem a nejsem dospěšen, a wzbuditi k dobrému nejsem kličen; tiem činem ku polepšení kličnějšé je učinil (idoneus).

owý: obyčeje zákonowého. — sladkosť olejovou. — podlé slowa žaltárowa. — dřewo wětrníkowé (malus). — kniežata popowá. — popowé duostojenstwie. — swětlosti měsiecowné; časów měsiecowych; během měsiecowým. — kázanie zákonowé. — dělo chrámowé. — od otce hospodářowého (t. Boha). — w ohni komínowém. — kupichu pole hrnčieřowé. — w ohňowej twáři. komín ohňowy.

Stupňowání.

pakli které mlazsie. wiečsie a twrzsie přikázanie.

Sklonowání.

chlapeñ (cf. ot-eň): běchu chlapni; neučení chlapní lidé. Josefe synu Dawidów! (dwakrát).

Číslo.

Tворení a sklonění.

počet pět tisíców mužów. — a on dwěma na dce apostolóm wece. — chtěl čtvero to nawrátići.

Náměstka.

Tворení a sklonění.

i, j (n), jakož potahowaci, nikdý *k, ky, který:* země naše . . . do niežto zemie wra-titi sě atd. — to to-tě puost, jenž já welim wiece wolim. — jižto horu držal národ. — skrzě nenžto poklad vlastně duch sw. sě wyznamenáwa. — a w něm poklad sobě schowati, jenž poklad w nebeském králowství bude jmieti (místo jejž). —

sie: netoliko ústy ale také srdečem siež powědajte. —

ten jistý: ten jistý násilník. ten jistý sluha (nikdý: ten samý). —

Sloweso.

Tворení a wýznam.

potom sě jemu wzchotě jiesti. — myslíšli to, sám sebú ludíš. — drahého kamenie nekladte před swině, nebo snad je potlačie swými nohami a oprnúce sě urazie wás (opr-u, opr-nu, cf. wrh-u, wrh-nu); než hned níž: drahého kamenie nemecete před swině . . . nebo

snad . . . obrtnuc sě wás by urazili; . . . skoro sě rozprašiece, jako zasé sě obrtnú. — požičeno jest d'áblu někdy prawdu mluwiti. — neprowláčil jsi prawdy wyznati, a já neprovláče elci tě uzdrawiti. — že nejsi ociesen podlé obyčeje zákonowého. — tu kdež přešel hřiech, tu jest přelišila i milost. — ježto zajiné jmie jemu sě dobré přijednawá (niz: jemu sě dobré přihodí). — O mistru prawedlném wytrachu; a hned: z wašeho blázniwého wrtrání, o něm wrtrachu (a tak i jinde wždy wytrati a wrtrati se střídá). — že jich hubenstwie ustawiěně trá (tak wždy, tráti, traliwy). — posměchowachu sě jemu. — had skrzé úzkú děru lazi. — les jenž bieše tej modle přiswěcen. — skákati místo tancowati: skákala dci Herodiadina; skákánie diewcie smilné. — ale on předpředčiw jej wece jemu. — nemá toho . . . propychati ani . . . prowiliti. — plače moji oči a rozeskřiwi sě má duše. — a co jsú slibili, by w tom nesmentili. — rozdelením weliké wěci zahýnají. — že je hlad k tomu připúzal. — by sě byl nenarázel ten člowěk. — nikdy sě owoce nanarázej z tebe (prawi to fiku.)

S k l o n o w á n í.

Transgress. č. Gerund. praes. uzře ducha božieho letiece s nebes jako holúbka. — když uzřie mnicha dobré krmic jeduce. — uzřie swěst jeho ležiece. — uzřie člowěka sediece na mýtě. — když jej diwy činiece viděchu. — a uzřie trubače a zástup hlučiece.

Praet. indic. a kteří sě koliwěk dotkněchu (t. konce jeho rúcha), spaseni budejechu (»budejechu«).

Transgr. è. Gerund. praeter. přijemše od něho dobré děnie. — ježto wzemší žena. —

Příslowce.

towěz (wždy místo tociž). azda (saltem): azda slowy poctiti (často). — zimě: aby wišak běhání nebylo zimě. — zjewně (zewnitř).

j č. n místo k: doniž byl mlad. — W Gal. zemi, jamžto Jezukrist byl nesen. — dotawad nenesce owoce, doniawadž každý našinec, jelikož muože, jelikož vrchnie milostí jest nadšen.

krašše bude kwisti. — abychom sě ke wšelikej službě buoží hotowějše opásali. — nebezprěmně měl do sebe domněnie, že jest rowen otci bohu. — potom welim hroznějše přičinije. — ale welmi twrdšie jím potom schowáno. — welim wiece wolim. — ale welim lépe jest řečeno. — jakož welim jsú lepsi ti. — a čím jest welim lepsi člowěk owce. — za-wěrné prawi wáni (t. amen). — nalit mnoho hřiešníkow příšedše. — jidechlu po něm pěškami z měst.

Spojka.

leč: leč jsme živi, leč jsme mrtvi, wždy jsme buoží. — leč buď duchowný, leč buď swětsky. — leč buď nemoc, leč buď rána, leč kterákoliwěk potřeba.

ani: a když jich ani tak mohl k milosrdenství přichýlit.

ani — ani: jehožto lidé ani mohú dáti, ani také mohú odjeti. — ani jest řecké, ani jest latinské. — ani sějí, ani žouú. — nedělá ani přede. — nikdy sě tak zjewilo w Židowství.

by a aby mіsto žeby: ne proto, aby to dobré bylo. — chlubie sě, by znali boha, ale skutky jeho přie. — mějechu domněnie, by byl syn boží. — prawěchu, by byl ludař.

proněž (quoniam): aby, proněž zlí beze wſie omluwy museji zhynuti, protož pak dobrí wezniuce příklad mohli wěčně živi být. —

jeli (nisi): ne hned... ale po ſesti dnech jeliž? (tak často).

Citoslowee.

když diemy k nemocnému: nastojte! k tomu, jenž sě hněwá! he! — wach! jenž zka-
zíješ chrám.

Dwojný počet.

Pro mdlobu swú oči. — naši oči. — oči tacě. — těmato tělesnýma očima buoha wi-
děti. — z tuto dwú rybáři každý. — učiním wás rybáře lidské (sic). — za dva malá peniezky. —
prwá dwa bratry byla sta ručejší slowo božie kázati a druhá dwa byla lenější. — jdi s ním
druzě dwě mili. — každý z ní (dwau) wážil swój život. — oní dwí neby widěti. — klek na
kolená. — dwoji má křídle. — což jsú twoji rucě wymyslime. — tú dwú apostolú netrestal. —
a měl dwě jméně.

Skladna.

wěky wěkoma (dat. dual.) — Dobro-tě tobě do žiwota wniti mdlým a chromým, nežli
dwě nozě a dwě ruce jmaje uvrženu býtí w wěčný oheň; lépe je tobě jedno oko jmajice
wniti w život, než dwě oči jmajice wrženu býtí w peklný oheň. — Síalo sě tomu, ježto jej
dma lámáše, jehožto králowstwie to, jenžto on o něm kázáše, známo nebieše. — Sěť za welikú
wěc nestojí, ale králowstwie nebeské za toliko stojí, za wiece stojite. — neniet umřela diewka,
ale spí. — to ježtof jim nenie lze činiti. — nenie jest těžko odpovědeti sě toho, což māš,
ale welmě jest těžcejé . . . že nenie lze dani dāti. (tak wždycky). — nenie lze, by nedošel
známosti. —

Opětowání předložky: na lidech na smilných. — posaď ji na stolici na wysokej. — a
to pro nic pro jiného. — aby nad to nade wšecko. — přisahá na něm a na wšem na tom.

Opětowání předslowee: aby wiecež wiecež prawi byli. — w némžto člověk den ode
dne wždy jde a wiecež wiecež k swej smrti sě přibližije. — když horkost přisozená wiecež
wiecež jako roste.

Wýjimky.

Ted' já wás posielám jako owcě mezi wlky. Budete proto můdři jako hadové a sprostni
jako holúbkové; ale chowajte sě lidí, nebo zradie wás w swých sborzech, a w swých školách
budú wás bičovati, a k biskupom a králom budete wozeni na swědectwie jim a pohanstwu.
A když wás zradie, neroďte mysliti, kterým činem coli wám mluwiti, nebo w ten čas bude
dáno co wám mluwiti. Nebo wy nejste, ježto mluvite, ale duchi wašcho otce, ježto w wás
mluwí. Zradí také bratr bratra na smrt a otec syna, a wstanú synowé proti swému rodu a
smrti je zahubie. Budete w nenávist wšemu lidu pro mé jmě, a ktož ustavičen bude

do konce, ten spasen bude. (Matth. 10, 16 — 22.) Na toto čtenie mluví svatý Thomáš z Aquina.

Dřewe syn buoži apoštoly učil, aby péče o potřebě světské neměli a rozličné diwy činiti mohili. Tuto pak jim připoviedá prorokuje sě, ježto jsú měli trpěti, najprwé proto, aby oni uznamenali, že on wšecko wie dřewe nežli sě stane; druhé aby oni slyšice nemutili sě w ty časy, kdyžby je které protivenstwie zašlo, a neposielá jich k wlkům, ale mezi wlky, aby w tom swú moc wěčsi ukázal, kdyžby owce nad wlky swítězili, a mezi wlky jsúce, rozličné nebezpečné chwácenie od nich trpiece, netoliko nezlynuli, ale i wlky po sobě obrátili, a welim je wěčí diw, twrdost jich myslí obměkčiti, nežli je žiwota zbwititi, ale mezi wlky učí je pokornu býti. Nebo ktož úřad svatého kázanie přijímá, nemá nikoménmu protivenstwie činiti, ale i sám je má pokorně trpěti, aby swú pokorou lítost hněwajicich lidí ukrotil a rány hřechów smrtedlných w jiných lidech, raněn rozličným protivenstvím, je uzdrawil. A swým mlažším zjewnú kázeň ukaž a wnitř otcowú milostí miluj ty, ježto zjewně treskce a káže. Ale množi jsú, jižto když vladařstwie nad jinými přjmú, aby sobě poddané zedrati mohili, žádosti w tom jako hořie, strach swé moci nad nimi ukazuji, a že jsú jich otcí, toho nezponínají, a místo pokory pýchu a hrdost ukazuji. Pakli někdy s swými poddanými mile pronluwie, ale wnitř zlostí proti nim jako řewú. O nichžto prawí svaté čtenie: Přijdú k wám w růše owčiem, ale wnitř sú wlkové lití. Syn buoži skrze wlky duchowníky a učenníky židowské rozumie, wšecky ty, ježto jsú byli protiwníci svatých apoštolów. Ale mezi tiem wšiem bylo jich najwětše utěšenie, moc toho, jenž je posieláše; a protož přede wším jim powěděl a řka: Teď já wás posielám jako owce mezi wlky, jakoby řekl: Nerodte sě můtiti tiem, že wás posielám mezi wlky, nebo bych chtěl, mohl bych učiniti, žeby wám nemohli nic uškoditi, a netoliko že byste wlkům poddání nebyli, ale že byste jako lwové proti nim silni byli. Ale slušie, aby tak bylo, nebo tiem wy swětlejší budete, a má moc sě wiece ohlási. Budtež můdří, prawí, jako hadowé, a sprostní jako holubowé, aby skrzé chytrost hadowu zrády sě ostřieci mohli, a pro swé sprostenstwie nikomému neškodili. Hada na příklad přiwodi; nebo had wším swým životem hlawu příkrýwá a rány na životě trpí, aby mohl hlawu zachowati, nebo w ní stojí jeho život. Takéž my wšecko nebezpečenstwie na našem životě trpíme pro naši hlawu, towěz pro Jezu Krista, abychom wieru křesťanskú bez poskwrněnie schowali, w nížto stojí život nebeského králowstwie. Had také skrzé úzkú dieru laži, a tak staré kóže zbýwá a tudy sě obnowuje; takéž kazatel slowa buožieho wezma na sě twrdost svatého žiwota, wšecky staré obyčeje má s sebe swléci. Krásně také syn buoži kazatele slowa buožieho napomíná, aby jmeli chytrost hadowého plodu, nebo prwý ēlowěk skrzé hada byl oklamán, jakoby řekl: Starý nepřítel byl jest chytr k oklamání, a wy budte můdří k swému vyplacení. Onen je chwálik owoce dřeva, a wy chwalte moe svatého kříže; onen jest najprwé srdečne mdlejšieho věku pokusil, slibuje wěčné lžiwě zdrawie, a to což je onen lžiwě sliboval, to my slibmy podlé prawdy. Nebo sám hospodin jest to slíbil, že budú rowni andělom wšickni ti, ježto mají prawú wieru. A jakž nám potřebie jest chytrost hadowu jmieti, aby chom w wieče křesťanské nemohli uraženi býti, takéž nám potřebie sprostenstwie holubowé mieti; neb holúbek žluči nemá a také ústy nekúsá, takéž my abychom zlosti w sobě nejmeli,

a swého bližnieho w ničemž neurazili. Ale proto je syn boží tuto dwojí wěc jako w hromadu swázał; nebo ktož má sprostenstwie bez chyrosti, lehce muož oklamán byti. Chyrost také jest nebezpečna k úrazu twého bližnieho, ač nebude sprostenstwim oblepšien. A co jest twrdšie tohoto přikázanie? Nebo nenie dosti na tom, aby člowěk protiwenstwie pro bnoh trpěl, ale aby w tom protiwenství jako holubek bez žluči ani sě niútil, ani sě hněval, nebo hněw hněwem nemuož uhašen byti, ale pokorú a dobrótú. Ale skrzé wlky, o nichžto dřéwe mluwil, rozumie lidi; dáwá rozuměti skrže to, když prawi: Ale chowajte sě lidi; a proto také potřebie wám jest, aby ste byli jako hadowé, towěz chytri. Nebo podlé swého ohyčeje oni wás zradie; najprwé před súdem zapowiedajice wám, aby ste nekázali we jmě božie, a potom, když toho neostanete, budú wás bičowati, a potom před krále a před biskupy budú wás woditi. Diwné welmani jest, že jsú uslyšawše tyto řeči, inhd sě neropáčeli ti lidé, jenžto od jezera, w němžto lowěchu, nikdý se nebyli wzdálili. Zajisté nečinila toho jich moc, ale můdrnost toho, jenž je učieše: neb polehčenie toho utrpenie přičiní, když powědie: To wšecko budete trpěti pro mě. Nenialé utěšenie jest trpěti pro Jezu Krista, ne jako nekázani anebo chodliwi to trpěti jmějechu. A opět potom přičinije a řka: Na swědectwie jim, towěz tém, ježto z nenávisti a z nepřiezni jim smrt učinichu, anebo pak tém, (již) widuce a slyšiece prawdu, nerodili sě obratiti. Smrt zajisté swatých lidi jest dobrým na příklad, ale zlým jest na swědectwie, aby proněz zli beze wsié omluwy musejí zhynutí. protož pak dobrě wezmúce příklad, mohli wěčně žiwi byti. A tiem je těsieše ne proto, aby oni cizieho žádalí ztracenie, ale proto, aby oni jměli naději, že syn buoží wezde jest a wie wšecko prwé nežli sě stane. A netoliko tiem swědectwim wšecka omluwa jest odjata tém, ježto w syna božieho nechtiec wěřiti, swatých apostolów nenáviděli, ale také pohanstwu cesta otewřena, aby wěřili w Jezu Krista. A protož přičinije o pohanstwu: A když wás zradie, nerodte mysliti, kterým činem coli budete mluwiti k tém lidem, ježto nás tak silně budú nenáviděti. Protož jim welí o mluwení naději jmieti a řka: Když wás zradie, nerodte mysliti, kterým činem coli máte mluwiti, nebo wám bude dáno w ten čas, co budete mluwiti, jakoby řekl: Když wás powedú pro jmě bozie před súdce, wuoli waši jediné oferujte hospodinu, nebf Jezu Krist sám bude u wás mluwiti a milost ducha swatého dá, abyste uměli odpovedati; nebo waše wiera, známá wšelikému buožímu přikázání, bude naučena, co je odpovedati. Wezměte na příklad Abrahama, jemužto když bieše přikázáno, aby syna swého Izáka w ohni užehl a bohu oferował, když w tom chtěl poslušen byti, inhd uzrel berana za sebú, jehožto buožím přikázáním miesto syna oferował. A protož prawi inhd čtenie: Nejste wy, ježto mluwite, ale duch wašeho otce, jenž u wás mluví, jakoby řekl: Wy přistupte k boji, ale já budu bojowati; wy wypusťte slowa, ale já budu mluwiti, jakž Sw. Paweł apoštol o sobě prawi: Zda, prawi, chcete poznati toho, jenž we mně mluví Jezu Krist? Skrže to k duostojenstwi proročímu je přiwedl, jižto jsú skrže ducha swatého mluwili. Potom prawi čtenie: Zradi bratr bratra na smrt, a otec syna. Dáwá jím utěšenie, přičinije wiece nebezpečenstwie; nebo menší bolest trpíme z toho protiwenstwie, ježto máme od cizich, nežli z toho, ježto trpíme od těch, do jichžto sme wiery ufali. Nebo škodu na životě trpiece želémy, že sme také i wieru ztratili. Potom pak welim hroznějšie přičinije, když

746 *Rozbor starčeskej literatúry. P. J. Šafařík: Ewangelium sv. Matauše s výkladom.*

praví: A budú wás nenávideti wšiekni lidé. A potom pak opět přičinije utěšenie a řka: Pro mé jmě. A opět jiné když praví: A ktož bude ustavičen až do konce, ten spasen bude. Nebo mnozí na počince jsú údatni a na konec sě pak ustrašie. Protož praví, že konce žádá. Nebo který jest úžitek semene, ježto na počátkce wzektwe a najposledy pak zwadne? A protož ustavičenstwie od nich potřebuje; nebo ne počátek, ale skončenie duostojno jest chwály, a chwála nenie dánna těm, ježto počínaji, ale těm, ježto skonávají. Ale aby nikte neřekl: Syn buoži, wšecko co jsú swatí apostolowé byli, to jest on učinil. Proto nenie diw, že jsú oni tak dobrí byli, nebo nic těžkého nečinili, ani trpěli. Protož praví, že jim jest ustavičenstwie potřeba, nebo ač jim jest z prvního nebezpečenstwie pomoženo, ale welim twrdšie jím potom schowáno bylo, a nelze jím bez toho být, doniž jsú živi, by wždy něco netrpěli. A to tajně ukazuje, když praví: A ktož bude ustavičen až do konce, ten spasen bude, towěz, kdož přikázání wiery křestanské chowati bude, a we wšelikém protiwenství sě nerozpáčí, ten za protiwenstwie tohoto swěta přijme odplatu králowstwie nebeského. I jest znamenati, že konec newždy znamenává zhynutie, ale někdy swrchowání, jakž praví jinde písmo: Konec zákona jest Jezu Krist. A proto muož takto rozumieno být: Ktož bude ustavičen až do konce, towěz do Jezu Krista. W Jezu Kristovi až do konce ustavičnu být, nic jiného nenie než w wieře křesťanskej až do smrti ostatí. Jehožto mně i wám dopomáhaj otec, syn, swatý duch. Amen.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Abhandlungen der mathematisch-naturwissenschaftlichen Classe der königl.- böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften](#)

Jahr/Year: 1843-1844

Band/Volume: [5_3](#)

Autor(en)/Author(s): Safarik Paul Joseph

Artikel/Article: [IX. Ewangelium sw. Matause s wykladem. 739-746](#)